

Nieuwe VAPH-topman:
Laurent Bursens

•

Begeleid wonen en
thuisbegeleiding
in de kijker

•

Nieuwe huisstijl!

‘Iedereen meekrijgen’

Laurent Bursens, de nieuwe topman van het VAPH

Een nieuwe minister én een nieuwe administrateur-generaal: de top van het VAPH is op korte tijd grondig veranderd. We gingen alvast praten met kersvers administrateur-generaal Laurent Bursens over zijn visie op het agentschap en het gehandicaptenbeleid.

Het is met enige terughoudendheid dat Laurent Bursens zich aan een interview begeeft. ‘Eigenlijk is het nog een beetje te vroeg om grote uitspraken te doen’, zegt hij. ‘Ik kan natuurlijk mijn persoonlijke mening geven, maar beleid maak je samen, en tot nu toe heb ik mijn visie nog niet kunnen aftoetsen aan die van de minister en het werkveld.’ Anderzijds is Laurent Bursens jarenlang adjunct-administrateur-generaal van het toenmalige Vlaams Fonds geweest, en is hij dus bij uitstek goed geplaatst om een overzicht te geven van de uitdagingen en evoluties die ons wachten.

Structurele stijging

Een eerste uitdaging ligt voor de hand: er komen steeds meer personen met een handicap bij. ‘Het VAPH zit in een open systeem. Het doelgroepenbeleid (diagnose en indicatiestelling) is grotendeels uitbesteed aan externe teams. Wie aan de criteria voldoet, wordt erkend als persoon met een handicap en komt in aanmerking voor zorg en ondersteuning.’

‘Momenteel is er een maatschappelijke tendens om de toegangscriteria tot het zorgaanbod van het VAPH steeds ruimer te maken. Bepaalde psychiatrische patiënten komen dankzij de verbeterde medicatie in de gehandicaptensector terecht, net als bijvoorbeeld aidspatiënten. Door de groeiende tendens naar inclusief onderwijs doet ook de onderwijssector in toenemende mate een beroep op het zorgaanbod van het VAPH, met bijvoorbeeld het PAB of informatica-tools voor leerstoornissen. En tot slot zorgt de vergrijzing ervoor dat het aantal personen met een handicap blijft stijgen.’

Weetjes

- Laurent Bursens werkt al bij het Vlaams Fonds sinds april 1991. Hij was er vanaf juni 2005 adjunct-administrateur-generaal. In april 2006 werd hij benoemd tot administrateur-generaal bij het Agentschap Inspectie Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Sinds 1 september 2007 is hij administrateur-generaal van het VAPH.

Het VAPH heeft die evoluties in het verleden misschien te weinig zichtbaar gemaakt, vindt Bursens. 'We hebben geprobeerd om de toestroom in stilte op te vangen, maar op termijn is dat niet houdbaar. De stijging is structureel; het wachtlijstenprobleem is daarvan het symptoom. Daarom pleit ik voor een duidelijker doelgroepenbeleid. We moeten als maatschappij uitmaken wat een handicap is en wat niet. En als de maatschappij besluit dat groepen die vroeger niet binnen onze doelgroep vielen, daar vandaag wel thuishoren, dan moet ook het budget navenant aangroeien.'

De klant centraal

Daarnaast moet de persoon met een handicap in de serviceverlening (nog) centraler komen te staan, vindt Bursens. 'Op dat gebied is er al een hele weg afgelegd. Oorspronkelijk waren we een 'fonds': we gaven geld aan voorzieningen waarmee die hulp en ondersteuning gaven aan de personen met een handicap.'

'Meer en meer zijn we ons ook gaan richten tot de eindklant, om zoveel mogelijk zorg op maat te krijgen. Wat heeft die persoon nodig om in de samenleving zo adequaat mogelijk te functioneren? Hoe sterk is zijn persoonlijk netwerk, wat kan en wil hij of zijn omgeving zelf doen en waar moeten de professionals bijspringen? Kortom: in plaats van het vroegere vrij rigide systeem van alles of niets, evolueren we naar een flexibel, gradueel opgebouwd zorgsysteem dat zo goed mogelijk aansluit bij precieze zorgen en behoeften; waarbij de klant toegeleid wordt naar de meest passende opvangvorm.'

PGB

Het persoonsgebonden budget (PGB) is een stap in die richting. 'Met een persoonsgebonden budget geef je het geld niet meer aan de voorziening, maar aan de persoon met een handicap zelf. Die koopt daarmee dan zorg aan bij de voorziening. De persoon met een handicap krijgt dus zijn eigen lot in handen. Dat past in de tijdsgeschiedenis. We moeten evenwel goed opletten. Niet iedereen wil een PGB. We moeten dus altijd de keuze laten. Maar wie dat wil, moet volgens mij een PGB kunnen krijgen.'

Wordt dat niet ontzettend duur? 'Niet noodzakelijk. Het hoeft niet duurder te worden. Zolang we maar niet in de valkuil trappen om het PGB als een som geld ter beschikking te stellen van de zorgvrager. Dan gaat het hek van de dam. Maar je zou het PGB ook als een *voucher* kunnen zien die recht geeft op een pakket zorg van een bepaald type. Het principe blijft hetzelfde: de persoon met een handicap kan shoppen bij de instellingen en zijn voucher valoriseren voor de juiste hoeveelheid passende zorg.'

Iedereen mee

PGB, doelgroepenbeleid en zorgregie, zorg op maat en zorggradatie: het is een bijzonder ambitieus programma. 'Vandaar dat het overleg tussen de administratie van het VAPH, het werkveld en de minister ook zo belangrijk is. De uitdagingen waar we voor staan, kunnen we alleen aan als we iedereen meekrijgen.'

Informatiedag hulpmiddelen

Ter gelegenheid van zijn vijfjarig bestaan organiseert het Kennis- en OndersteuningsCentrum (KOC) van het VAPH op vrijdag 30 november een informatiedag *Zelfstandig leven met hulpmiddelen*. De informatiedag heeft plaats in het Vlaams Parlement.

Met de informatiedag wil het KOC een beeld schetsen van de mogelijkheden die hulpmiddelen bieden voor tal van activiteiten: thuis, op school, op het werk, in de omgeving. De informatiedag richt zich tot professionele hulpverleners en hulpmiddelenadviseurs uit sectoren als de gehandicaptenzorg, het onderwijs, tewerkstelling, de ouderenzorg, enzovoort.

Geïnteresseerden kunnen deelnemen aan informatiesessies over waarnemen, luisteren, wonen, dagelijkse verzorging, onthouden, de computer gebruiken, communiceren en zich verplaatsen met hulpmiddelen. De dag wordt afgesloten met een plenaire sessie over het hulpmiddelenbeleid in de verschillende zorgsectoren en een receptie.

Het gedetailleerde programma zal vanaf begin oktober beschikbaar zijn op www.koc.be. De deelnameprijs is 30 euro, inclusief koffie, broodjes-maaltijd, receptie en syllabus.

‘Zo zelfstandig mogelijk leven’

Begeleid wonen in de praktijk

De dienst begeleid wonen Apor is een buitenbeentje in het genre. Hij begeleidt niet alleen mensen met een mentale handicap maar ook doven en slechthorenden. In vergelijking met de meeste andere diensten voor begeleid wonen is Apor ook vrij klein. In het begin is de dienst gestart met 8 cliënten, nu zijn het er 37.

‘Apor is begonnen vanuit de sociale dienst van de beschutte werkplaats Arop’, zeggen begeleiders Dagmar Smet en Inge Bertels. De werking voor doven en slechthorenden is min of meer spontaan ontstaan. Inge: ‘Ik begeleidde een slechthorende persoon met een mentale handicap. Diens vrouw was volledig doof, en ik kon niet met haar communiceren. Daarom ben ik een cursus Vlaamse Gebarentaal gaan volgen, en zo is onze werking verder uitgebouwd.’

Alledaagse, evidente zaken voor horende personen zijn dat niet altijd voor dove en slechthorende personen. ‘Vaak is de Vlaamse Gebarentaal hun moedertaal en komt het Nederlands op de tweede plaats. Dat maakt het hen soms moeilijk om te communiceren met personen die de Vlaamse Gebarentaal niet machtig zijn.

We merken meer dan eens dat dove personen worden aangemeld door hun familieleden die de volledige zorg, bijvoorbeeld op het vlak van administratie, niet meer op zich kunnen nemen.’

Geen poetshulp

Voor het overige blijft de werkwijze van het begeleid wonen dezelfde voor alle doelgroepen, zeggen Dagmar en Inge. ‘We helpen onze cliënten om zo zelfstandig mogelijk te leven. We ondersteunen en helpen hen bij allerlei taken, maar we nemen ze niet van hen over. We leren hen bijvoorbeeld hoe ze hun uitgaven moeten beheren, zoeken mee naar werk of vrijetijdsbesteding en beantwoorden vragen over opvoeding. Maar we zijn geen poetshulp, doen niet aan budgetbeheer en organiseren geen kinderopvang. We doen nooit iets in de plaats van, maar altijd samen met.’

Primeur

- De website van Apor, www.apor.be, wordt binnenkort drastisch veranderd. Bezoekers zullen kunnen kiezen of ze de site lezen, beluisteren of in Vlaamse gebarentaal raadplegen. Zo wordt de site toegankelijk voor alle personen met een handicap: doven, maar bijvoorbeeld ook analfabeten. De Apor-site wordt de eerste in België die die combinatie aanbiedt.

Klare taal Begeleid wonen

- Een dienst begeleid wonen ondersteunt één persoon met een handicap of een kleine groep personen met een handicap die een huis delen. De dienst komt één tot enkele malen per week langs bij de cliënten. Hij geeft begeleiding op alle levensdomeinen: werk, wonen, budget, relaties, opvoeding van de kinderen.
- De diensten voor begeleid wonen richten zich alleen tot meerderjarigen. De individuele begeleider biedt begeleiding op psychosociaal vlak en bij de dagelijkse activiteiten: de organisatie van het huishouden en de werksituatie, en de administratie.

‘Echte zorg op maat’

Thuisbegeleiding in de praktijk

‘Thuisbegeleiding wordt meestal geassocieerd met vroegbegeleiding’, zegt Bea Lemmens van de Brabantse dienst voor thuisbegeleiding. ‘Maar ook volwassenen kunnen thuisbegeleiding krijgen.’

De Brabantse dienst voor thuisbegeleiding ondersteunt mensen met een mentale of fysieke handicap, of allebei. ‘De ouders helpen we bij het aanvaardingsproces van de handicap van hun kind, en begeleiden we bij hun zoektocht naar bijvoorbeeld kinderopvang, een geschikte school, enzovoort. Zeker in het begin hebben veel ouders het moeilijk. Je staat er meestal niet bij stil dat je baby anders kan zijn dan de anderen, en je hebt van heel die speciale wereld ook geen weet. Dan heb je toch echt iemand nodig die je de weg wijst.’

‘De kinderen zelf proberen we te stimuleren in hun ontwikkeling. Dat gebeurt vooral door de gezinsbegeleidster (orthopedagoog, opvoedster, kinderpsycholoog, ergotherapeut) die met en via de ouders werkt. We hebben ook een kinesitherapeut en een logopediste, maar die zijn uiteraard geen vervanging voor de nodige privé-kine en logopedie. Wel geven ze ouders de nodige handvatten om hun kind te helpen bij de ontwikkeling.’

De begeleiding beperkt zich overigens niet tot de ouders en het kind zelf. ‘Ook broers en zussen of bijvoorbeeld grootouders kunnen erbij betrokken worden, als het gezin dat vraagt. We bieden bijvoorbeeld ook praatgroepen aan waardoor ouders in contact kunnen komen met mensen die in dezelfde situatie zitten.’

Steeds andere vragen

‘De begeleiding die we geven, hangt sterk af

van de levensfase waarin het kind zit. In de vroegbegeleiding, de bekendste vorm, ligt de klemtoon op ontwikkelingsstimulering. Bij nogal wat baby’s, prematuurtjes onder meer, is het overigens niet duidelijk of de ontwikkelingsachterstand tijdelijk is, of permanent. Daarom krijgen ze vaak een voorlopige inschrijving van het VAPH, zodat we kunnen kijken wat er precies aan de hand is. Als ze hun leeftijdsgenootjes later bijbenen, hebben ze onze hulp niet meer nodig.’

‘Naarmate het kind opgroeit, komen er andere vragen aan de oppervlakte. Kan mijn kind naar het gewone onderwijs of kiezen we beter voor bijzonder onderwijs? Hoe zit het met de puberteit? En later: kan ons kind zelfstandig wonen, werken? Enzovoort.’

Geen consult

‘Het grote voordeel van thuisbegeleiding is dat we, de naam zegt het zelf, echt aan huis komen. De mensen moeten niet op consult, waardoor de kinderen zich natuurlijker gaan gedragen: je ziet ze zoals ze echt zijn. En je leert de thuissituatie kennen, wat zeker bij een kind met een fysieke handicap enorm belangrijk is: waar slaapt het, kan het aange-naam zitten in zijn stoeltje?’

‘Thuisbegeleiding is ook echte zorg op maat. Bij sommige mensen komen we maar een keer in de maand langs, bij anderen is de begeleiding veel intensiever. Alles hangt af van de vraag van de cliënten, en die verschilt sterk naar gelang van hun eigen netwerk en

de levensfase waarin het kind zich bevindt. Meestal is het zelfs zo dat de ouders na een tijdje beslissen dat er geen thuisbegeleiding meer nodig is omdat ze het zelf aankunnen. Als het kind een paar jaar later in een fase komt waarin de ouders toch weer met vragen zitten, kan de begeleiding probleemloos weer worden hervat. Die flexibiliteit is onze grote kracht.’

Klare taal Thuisbegeleiding

- Thuisbegeleidingsdiensten richten zich tot gezinnen met een minder- of meerderjarig kind met een motorische, zintuiglijke of verstandelijke handicap, of met autisme. Als de dienst een meerderjarige begeleidt, is het niet nodig dat die nog thuis woont. Hij of zij kan ook zelfstandig leven.
- De begeleiding is gericht op de ontwikkeling van het kind en op de pedagogische en psychosociale ondersteuning van de ouders. De aanvaarding van de handicap en de toekomst van het kind staan centraal. In het geval van meerderjarigen is de begeleiding bedoeld om de zelfstandigheid van de persoon met een handicap stimuleren.

Nieuwe speel-o-theek

Vlaanderen heeft er een nieuwe speel-o-theek annex snoezelruimte bij. Vzw 't Spinneke in Kontich biedt onder meer allerhande spelmaterialen en een rolstoel-fiets aan. Kinderen met een handicap kunnen in de speel-o-theek tegen een kleine vergoeding verantwoord speelgoed uitlenen en zo kennismaken met aangepast speelgoed.

De snoezelruimte heeft een doe-gang, een muziekrimte en een stille ruimte met waterbed. Een spiegelruimte en een softplay-ruimte met ballenbad komt er binnen afzienbare tijd. De snoezelruimte richt zich vooral tot gezinnen maar ook kleine leefgroepen zijn welkom.

Meer info?

't Spinneke vzw
Lijsterbolstraat 5 A
2550 Kontich

- T 03 449 58 52
- E spinnekekontich@hotmail.com
- W www.spinnekekontich.be

Nieuwe huisstijl

Nu het Vlaams Fonds definitief omgevormd is tot het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), vonden we het tijd om ook onze communicatie wat op te frissen. Daar horen een nieuwe huisstijl en een nieuw logo bij. Het resultaat kunt u alvast in dit Handblad bewonderen!

Kus voor een Klus

Veel voorwerpen zijn niet aangepast aan personen met een handicap. Vaak vinden mensen zoals u en ik dan maar zelf hulpmiddelen uit. De wedstrijd *Kus voor een Klus* van Handicap International belooft dergelijke pientere uitvindingen. De winnaars van de editie-2007 zijn nu bekend.

Bernard Dehouck kan sinds een verkeersongeval zijn rechterarm niet meer gebruiken. Bernard fietst graag, maar de rem en de versnellingen op de rechterkant van het stuur zijn een probleem. Daarom heeft hij de versnellingen aan de linkerkant gezet én de remmen omgewisseld, want de rem op het achterwiel is veiliger dan die op het voorwiel. Eenvoudig maar effectief: voor deze aanpassing zijn geld noch extra materiaal nodig.

Didier Demey heeft een plooibare hoekzetel gemaakt voor kinderen die slechts een beperkte controle over hun lichaam hebben. De stoel

is licht is en kan dus gemakkelijk meegenomen en opgeruimd worden. Hij kan op een normale stoel gefixeerd worden met spanriemen.

Serge Houtains zoon Stéphane heeft een meervoudige handicap. Als hij op school aan tafel gaat zitten, bestaat het gevaar dat hij zijn stoel doet omvervallen. Serge heeft zelf een systeem in elkaar geknutseld waardoor schommelen met de stoel niet meer mogelijk wordt.

Christian Badot kreeg de speciale prijs van de jury voor zijn zaaimachine voor slechtienden. Met het eenvoudige apparaat kun je op regelmatige afstand gaten in de grond maken. Handig voor blinden, maar intussen maken ook niet-blinde er al gebruik van!

De prijzen worden begin oktober uitgereikt. Op dat ogenblik wordt ook een boekje uitgegeven met de 25 beste uitvindingen van de wedstrijd sinds 2004. Meer info vindt u op www.handicapinternational.be.

Vraagje voor het VAPH?

W www.vaph.be

PAB: tel.: 0800 97 907 (gratis),

E pab@vaph.be

Provinciale Afdelingen (voor vragen over uw persoonlijk dossier)

Prov. Afd. Antwerpen,

Potvlietlaan 5, 2600 Berchem,

T 03 270 34 40, F 03 270 34 41.

E antwerpen@vaph.be

Prov. Afd. Vlaams-Brabant,

Brouwersstraat 3, 3000 Leuven,

T 016 31 12 11, F 016 31 12 29.

E leuven@vaph.be

Prov. Afd. Limburg,

Ilgatlaan 7, 3500 Hasselt, T 011 27 43 54,

F 011 28 51 09. E hasselt@vaph.be

Prov. Afd. Oost-Vlaanderen,

Kortrijksesteenweg 788, 9000 Gent,

T 09 269 23 11, F 09 269 23 39.

E gent@vaph.be

Prov. Afd. West-Vlaanderen,

Magdalenastraat 20, 8200 Brugge,

T 050 40 67 11, F 050 39 36 80.

E brugge@vaph.be

Communicatiedienst (voor algemene vragen)

Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel,

T 02 225 85 97, F 02 225 84 05,

E informatie@vaph.be

Centrale Registratie Zorgvragen Antwerpen. Coördinatiepunt Handicap

Provincie Antwerpen. Boomgaardstraat 22

bus 100, 2600 Berchem, T 03 240 61 78,

F 03 240 61 62.

Limburg. Coördinatiepunt Handicap

Provincie Limburg. Universiteitslaan 1, 3500

Hasselt, T 011 23 72 18, F 011 23 82 80.

E coördinatiepunthandicap@limburg.be

Oost-Vlaanderen. Coördinatiepunt Handicap Provincie Oost-Vlaanderen.

Provinciaal administratief centrum. W.

Wilsonplein 2, 9000 Gent, T 09 267 75 28,

F 09 267 75 99.

Vlaams-Brabant. Coördinatiepunt

Handicap Provincie Vlaams-Brabant.

Provincieplein 1, 3010 Leuven, T 016 26 73 06,

F 016 26 73 01.

West-Vlaanderen. Coördinatiepunt

Handicap Provincie West-Vlaanderen.

Provinciehuis Boeverbos. Koning Leopold III-

laan 41, 8200 Brugge, T 050 40 32 93,

F 050 40 31 07.

Kennis- en OndersteuningsCentrum (KOC)

Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel,

T 02 225 86 61, F 02 225 84 05.

E koc@vaph.be, website: www.koc.be

‘Nooit iets opgedrongen’

Thuisbegeleiding: de praktijk

Ingrid Caes is de moeder van Katrien (13) en Dries (11). Toen Katrien bij haar geboorte het syndroom van Down bleek te hebben, verwees het ziekenhuis Ingrid en haar man door naar de thuisbegeleidingsdienst. ‘Gelukkig’, zegt ze. ‘Ik betwijfel of we zonder de thuisbegeleidingsdienst zouden staan waar we nu staan.’

Het syndroom van Down kan worden vastgesteld met een vruchtwaterpunctie, maar die is niet zonder risico. Ingrid: ‘Als er geen indicatoren zijn dat je een verhoogd risico hebt, wordt een punctie niet uitgevoerd. Ik was 25, er zijn geen familieleden met Down, op de echo was alles normaal.’

‘Het was dus een hele schok toen ik een uur na de geboorte te horen kreeg dat ons kindje het syndroom van Down had. Mijn man en ik hebben allebei readaptatiewetenschappen gestudeerd en we wisten dus nog min of meer te plaatsen wat dat allemaal inhield. Maar toch: het is iets heel anders als het je zelf overkomt. Je krijgt wel een diagnose, maar de handleiding ontbreekt.’

Twee jaar later, toen Ingrid zwanger was van Dries, werd wel een vruchtwaterpunctie uitgevoerd. ‘Maar autismespectrumstoornissen (ASS) kun je daar niet mee vaststellen. Dries bleek ASS te hebben. Pas toen hebben we vastgesteld dat ook Katrien ASS had.’

Stapje voor stapje

‘Op zo’n moment denkt iedereen natuurlijk: waarom ik? Maar uiteindelijk zijn die kindjes even hard welkom. Misschien zelfs nog meer, want ze hebben meer zorg nodig en je bent er dus automatisch meer mee bezig. Maar we zaten wel met een hoop vragen. Na acht dagen ben je weg uit de kliniek en ben je die veilige omgeving kwijt. Dan heb je echt het gevoel dat je alleen staat.’

Gelukkig werd Ingrid vlot doorverwezen naar de thuisbegeleidingsdienst. ‘Gewoon het gevoel hebben dat je ergens op kunt terugvallen, dat je er niet alleen voor staat, was enorm belangrijk voor ons. Ze gaven ons ook niet de indruk dat ze alles wel even gingen regelen en voor alles een oplossing hadden. Maar ze gaven ons wel het gevoel: we geraken er samen door, stapje voor stapje. Jullie gaan op weg en wij gaan mee.’

Luisterend oor

‘Ik vind het heel positief dat de thuisbegeleidingsdienst ons nooit iets heeft opgedrongen. De vraag kwam altijd van onszelf uit, en zo hebben we gaandeweg kennisgemaakt met het ondersteuningsaanbod. Soms stelden we iets voor waar de begeleiders hun twijfels bij hadden, maar ze hebben ons nooit tegengehouden. Het is onze zoektocht, waar zij in meegaan.’

Die zoektocht duurt nog steeds voort. ‘Nu Katrien en Dries ouder worden, stellen zich weer andere vragen dan in het begin. Andere kinderen groeien op en jij stuurt bij waar je kunt. Na de puberteit heb je het ergste meestal wel gehad. Maar bij Katrien en Dries gaat nu eenmaal niets vanzelf. We hebben nog altijd behoefte aan een luisterend oor, een onbevooroordeeld klankbord.’

Handblad is een driemaandelijks serviceblad van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Verantwoordelijke uitgever: Laurent Bursens, Sterrenkundelaan 30, 1210 Brussel. Vormgeving: CIBE. Redactie en realisatie: Jansen & Janssen - www.jaja.be. Volgend nummer: 15 december 2007.